

א) ולקמן ק: קכג, א
ב) ונחמס למ. קיד. מנחות
כז. כרימות כג: תמורה יא.
פז. מה מלא, א) ונחמס
פז: ד) גי' שם פז.
וע"ש, ט) ונדפס י"ג,
י) וע"ש, א) (הלב שש"ש).

תורה אור השל"ם

1. וקרבן וקרביו ירחין בפנים והקטיר בהן את הכל המזבחה עליה אשה ריח ניחוח לך.
2. ועשית עליהך הבשר והדם על מזבח יי אלהיך ודם וזבחה ישיפה על מזבח יי אלהיך והבשר תאכלו:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א) תוס' ד"ה אלמא וכו' ובקונטרס פ"י לקמן. י"ב ע"י ראש יוסף לקמן דף כ"ו ע"ב דב"ה ישיפה על דהמוס' לעיל דף כ' וכו' תנן שם דלא ידע איה מקום פירשי' הוה יעשה דף ק"ב עמוד ד'.

מוסף רש"י

בהויותין הן קדושים. כשעלית הן קדושים ולא נמעי זמן (מנחות פג. מבתי וכו' תמורה כה.) ולהכי נקט לשון בהיותין. משום דלא דולות קדשים קדושים נפק לן בפי' דכבודות משה לך. דממז' רק קדשין, אלו הנהגות, אש יתנו לך אלו הנהגות קדשין, וכו' וכו' (בב"ב כג.). יכול יחלוץ. מזה מטעם עליו (בב"ב פג.).

גיד הנשה פרק שביעי חולין

ז.

עין משפט
נר מצוה

א א מיי פ"ח מהלכות
מהלכות אסורות ה'
ב ב מיי פ"ג מהלכות
פסולי המוקדשין ה'
ג ג ופ"ו מהלכות מעשה
הקדשות הלכה ב סמג
עשין קפ:
ד ד מיי פ"ו מהלכות
מעשה הקדשות ה'
ג:

לעזי רש"י

אשקלניט [אישקלטי"ר].
להתפוצץ.

רבינו גרשום

דא"כ דאיסור מוקדשין קדים אתי איסור גיד וחילי שכן איסורו נוהג בבני נח: ופליגי עליה בהדא דהוא סבר אינו נוהג אלא ביהן של ימין ותנא דידן סבר כן בימין בין בשמאל: איסור דשמעת ליה לר' יהודה בטמאה כו'. כלומר שהוא אמר במתני' איסור גיד נוהג בטמאה דאיסור גיד חל על איסור טומאה דאיסור לאו. כלומר טומאה איסור לאו הוא ואיסור קל הוא לפי איסור גיד חל עליו. בקדשים דאיסור כרת מי שבעת ליה דאיסור גיד חל על איסור קדשים דחמתו: אלא הבמ"ע במבכרת. כלומר דאינו קדוש אלא בצאתו מן החרם דבצאתו מן החרם יש עליו גיד ובהדרי קאתין: ואיבעית אמיא לעולם בולדות קדשים. כלומר ואי פרכת הוא לא אתי איסור גיד וחילי איסור קדשים קסבר ולדות קדשים בהויותין [הן] קדושים ולא במעי אמן אלא בשעת הויותו לעולם שהוא בשעת לידתו דגיד וקדושתו בהדי הדדי קאתו: לא שנו אלא קדשים הנאכלין דגיד הנשה נוהג בהן אבל קדשים שאין נאכלין כגון עולה אין גיד הנשה נוהג בהן: כאן להלקות כו'. כלומר מה דאמרין אין גיד הנשה נוהג בהן להלקותו מי שאוכלו דכיון שאין ראוי לאכילה אין חייב מלקות אבל איסורא עבד אבל להעלותו ע"ג המזבח להקטירו גיד הנשה נוהג בהן דאין מקטירין אותו: רב נחמן בר יצחק אמר להעלותו פליגי. כלומר אפי' להעלותו פליגי דמאן דאמר אין גיד הנשה נוהג בהן מעלין אותו להקטיר: יכול אפי' פירשו. כלומר יכול אפי' ניטלו מן הבשר: ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם. כלומר הבשר אין אבל גידים ועצמות לא: הא מה אני מקיים ועשית עולותיך וגו' בפוקעין. כלומר לאברים ופדרים שנחמכלו מ"ע המזבח דאותן אתה מחזיר אבל עיכולי גידים ועצמות אי אתה מחזיר:

אלמא איסור מוקדשין קדים. דמשעה שנוצר הוא קדוש ועדיין לא נוצר הגיד דהא חוין לזירית עובר קודמת לזירית גיד: ומשנינן א"ע"ג דאיסור מוקדשים קדים אתי איסור גיד וחילי. הואיל ואיסור חמור הוא שנוהג בצני נח דקדמני מתניתין (לקמן דף ק: p) והלא לצני נח נאכר גיד הנשה: ופרכינן מאן שמעט ליה הא סברא. דנוהג בצני נח רבי יהודה בשליהי ממני' (שם): והאי סנא דרישא דמתניסין דלא כרבי יהודה דקסני ציך של ימין ושל שמאל. ואילו רבי יהודה שמעטין ליה לקמן [ע"ש] דלמר אינו נוהג אלא באחד: סבר לה כווסיה נחדא. דנוהג בצני נח: ופליגי עליה נחדא. דנוהג בשמי יריכות: אימור דשמעט ליה לר' יהודה. דלמר דמשום חומריה גיד דנוהג בצני נח חילי נמי איסור אחרניא: צטמאה. שמעט ליה דלמי איסור גיד וחילי איסור טמאה דלע"ג דאיסור טמאה ממעי אמה ואיסור גיד אינו עד שילד דהא רבי יהודה אין נוהג בשליל קאמר צמתינן אפילו הכי חילי גיד אטמאה משום דאיסור טמאה לאו בעלמא הוא ואיסור גיד חמור שכן נוהג בצני נח: קדשים דאיסור כרס. שכל יד קדשים צל לדי כרת כגון אלא צטמאה או פגול ונותת: מי שמעט ליה. דחילי גיד עליהו: אלא הכא צמזכרת עסקינן. דלא קדוש ולד אלא צרחס ציניאמו ואשמינן תנא דידן דלע"ג דאין גיד נוהג בשאר מוקדשים דהא איסור מוקדשים קדים כדאמרת לזירית עובר קודמת ותו לא אתי איסור גיד וחילי אפילו הכי יש מוקדשים שגיד נוהג בהן כגון כזור ממה נפשך אי נוהג בשליל איסור גיד קודם ותו לא פקע ואי אין נוהג בשליל תרוייהו צדדי הדדי אטו: ואינעיס אימא צולדות קדשים. ואשמועינן תנא דידן דלא קדשי צמעי אמן אלא צהוייתן ציניאמו הילכן איסור גיד נוהג בצולן משום דלזיהו קדים דנוהג בשליל ותו לא פקע דלא מימא צמעי אמן קדושים ואיסור מוקדשין קדים כדאמרן צנפל שלא נתקשרו אצרו צגידין ותו לא אתי איסור גיד וחילי. להכי נקט בהויותין משום ליטנא דקרא דילפינן מנייה קדושת ולדות קדשים צול' צצכרות (דף ט: p) רק קדשים אלו תמורות אשר יהיו לך אלו הולדות: הנאכלים. חטאת ואשם ושלמים: שאין נאכלין. עולה: להקטור. לך אש אכלו: להעלוס. מאן דלמר אין נוהג בעולה לחללו קאמר שאינו מזהוה לחללו מן הירך ומאן דלמר נוהג להעלותו קאמר דאסור להעלותו צפני עמנו אש פירש מן הירך: רב נחמן צר יצחק אמר לחללו פליגי. דמ"ד נוהג קסבר מזה לחללו. ולליטנא קמא להעלותו פליגי מ"ד נוהג קסבר להעלותו נמי אסור עם הירך כדפליגי רבי ורבנן לקמן דלרבי שרי דמוקי לקמן אליצא דרבי כי איצטריך קרא למשרי גיד הנשה צמחוצר ולרבנן אסור דבעינן מן המותר לישראל: הכל רבויא הוא: אפילו פרשו. מן הבשר הן גידין. צגידין המותרין קאמר דומיא דעצמות: ומאן שמעט ליה כו'. כלומר והן מתניתין לאו דרבי הכל היא אלא רבי היא ופליגי רבנן עליה וכדמתיא כו' ומפלוגתמיהו שמעינן דלרבי גיד הנשה מותר ולרבנן אסור כדמפרש ואזיל: ומה אני מקיים הבשר והדם. ולא גידין: צפוקעין. מעל האור. אשקלניט: מידי דהוה אראשה של עולה. דלרין שיקריצו שלם כדתיב (ויקרא ה) ואת הראש והרי עצמות הרבה יש: ממשקה

אלמא איסור מוקדשין קדים. אומר ר"ת משום דמתחלה הכל הוא צצר והצצר עלמו מתקשה אחרי כן ומתלצן ונעשה גיד א' וצקונטרס פ"י לקמן דמתחלה כשהגיד נוצר אינו על הכף ולא חיל עד שיצא ויתקשה על הכף ואלע"ג דהשתא ר"ל דאין איסור גיד חל על איסור מוקדשים על איסור אצב מן החי דלא חמיר כמוקדשים חיל ועוד דאי אפשר לאיסור גיד להיות צענין אחר ועוד דאין איסור אצב מן החי חל עד שילד דלמר צסוף פירקין (לקמן דף ק: p). כגון שנטרפה עם יציאת רובה דאיסור טרפה ואיסור אצב מן החי חיל צדדי הדדי:

והא מתניתין דלא כרבי יהודה דקתני נוהג בשר ימין בו'. ה"מ למימר מדקתני נוהג בשליל ופליגי ר' יהודה אלא רישא דמלתא נקט: קדשים דאיסור כרת מי שמעט ליה. משמע דלפילו צשלמים ולאחר זריקה דשרי אף לזריס צעי למימר דלא חיל כלל איסור גיד ושרי צאכילה לע"ג דלאחר זריקה פקע איסור קדשים מדלא אשכחן דחילי אלא צמזכרת ומימה כיון דהשתא ליכא איסור קדשים לע"ג דיכול לצל לדי איסור כרת כגון אש אכולו צטומאת הגוף אמאי לא יחול איסור גיד דאין כאן איסור חל על איסור כדאמר צפרק ארבעה אחין (יבמות דף ג: p). דלחות אשה מתלא מלי וקאי כו' וי"ל כיון דמחיים לא חיל איסור גיד דאיכא איסור מוקדשין דיכול לצל לדי כרת על ידי פיגול ונותר וטמא תו לא חילי איסור גיד לאחר שזיקה וזיקה דבעינן שחול מחיים איסור גיד דומיא דיעקב צשגשה לו גידו מחיים וא"ת ונימא מנו דאימוסף איסור גיד לצני נח אימוסף נמי לישראל וי"ל דהא דנאכר לצני נח היינו דוקא לצני יעקב דקודם מתן תורה איקרו צני נח ואפילו נאכר מתחלה לכל אומות העולם הא אמר צפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף ע: p). כל מזה שגאמרה לצני נח ולא נשנית צסיני לישראל גאמרה ולא לצני נח וא"כ לאחר מתן תורה שרי לכולהו לצב מישראל וא"ת ונימא מינו דאימוסף איסור גיד לגבוה דאסור להעלותו דאימוסף נמי להדיוט איסור אכילה וי"ל דאיכא למאן דלמר צסמוך מחוברין יעלו: הכא במבכרת עסקינן דברחם קדוש. וצדדי הדדי קאתו וקמ"ל דלא מצטל איסור קדשים החמור איסור גיד הקל מלחול עמו וא"ת והא איסור גיד לרבי יוחנן קדים דלמר (לעיל דף ע: p). תלס חלב מצן תשעה חי דחלצו כחלב צמהה והדר אתא איסור מוקדשין דחמיר וחילי עליה וא"כ לרבי יוחנן מוקדשין נוהגין צגיד מצעי ליה ונראה דלר' יוחנן לא חילי איסור גיד ואיסור חלב עד שיצא לחוץ ממעי אמנו לאויר העולם וכן משמע דצסוף פירקין (לקמן דף ק: p). קאמר רבי יוחנן גופיה כשנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אצב ואיסור חלב ואיסור טרפה צדדי הדדי קאתו אלמא דליכא איסור חל' צמעי אמנו:

אלא הכא במבכרת. עסקינן דברחם קדוש ואי בעית אימא י ולדות קדשים בהויותין הן קדושים אמר רבי חייא בר יוסף לא שנו אלא קדשים הנאכלין אבל קדשים שאינן נאכלין אין איסור גיד נוהג בהן ורבי יוחנן אמר א אחד קדשים הנאכלין ואחד קדשים שאינן נאכלין איסור גיד נוהג בהן אמר רב פפא ולא פליגי כאן להלקותו כאן להעלותו איכא דאמרי אמר רב פפא ולא פליגי כאן לחלצו וכאן להעלותו רב נחמן בר יצחק אמר להעלותו פליגי י דתניא י והקטיר הכהן את הכל המזבחה י לרבות העצמות והגידין והקרנים והמלפים יכול אפילו פרשו ת"ל י ועשית עולותיך הבשר והדם אי בשר ודם יכול יחלוץ גידים ועצמות ויעלה בשר לגבי מזבח ת"ל י והקטיר הכהן את הכל המזבחה הא כיצד מחוברין יעלו פרישו אפילו בראשו של מזבח ירדו י ומאן תנא דשמעת ליה דאמר פרשו ירדו רבי היא דתניא והקטיר הכהן את הכל לרבות העצמות והגידים והקרנים והמלפים ואפילו פרשו והא מה אני מקיים ועשית עולותיך הבשר והדם בפוקעין הא כיצד י עיכולי בשר אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידים ועצמות רבי אומר כתוב אחד אומר והקטיר הכהן את הכל ריבה וכתוב אחד אומר ועשית עולותיך הבשר והדם מיעט הא כיצד מחוברין יעלו פרשו אפילו בראשו של מזבח ירדו ורבנן מחוברין לא איצטריך קרא לרבוויי מידי דהוה אראשה של עולה כי איצטריך קרא לפרשו ורבי מחוברין דהיתירא לא

קדשים החמור איסור גיד הקל מלחול עמו וא"ת והא איסור גיד לרבי יוחנן קדים דלמר (לעיל דף ע: p). תלס חלב מצן תשעה חי דחלצו כחלב צמהה והדר אתא איסור מוקדשין דחמיר וחילי עליה וא"כ לרבי יוחנן מוקדשין נוהגין צגיד מצעי ליה ונראה דלר' יוחנן לא חילי איסור גיד ואיסור חלב עד שיצא לחוץ ממעי אמנו לאויר העולם וכן משמע דצסוף פירקין (לקמן דף ק: p). קאמר רבי יוחנן גופיה כשנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אצב ואיסור חלב ואיסור טרפה צדדי הדדי קאתו אלמא דליכא איסור חל' צמעי אמנו: פרישו ירדו רבי היא דתניא בו'. מימה אמאי מיימי הן צרייתא קמיייתא ונראה דאי לא צרייתא קמיייתא המ"ל דרבנן צצרי שיש לרבות כל מה שזוכל לרבות ואפילו פרשו דאיסורא ולית לן למעוטי אלא פוקעים גרידא שהוא סוף העללה ורבי סבר דרצויה ומיעוטה אית לן לאוקומי צתחלת העללה ולא נמעט כנו כן אלא דבר אחד דהיינו פרשו דאיסורא אצל מחוברים דאיסורא ופרשו דהיתירא יעלו ולהכי מיימי צרייתא קמיייתא דגידים דהיתירא נמי כפרפרו ירדו דומיא דעצמות דהיתירא ועל כרחק רבי היא אלמא לא מרבי רבי כל מה שיכול לרבות דהא אוקי נמי מיעוט צפרשו להרבות אלא ממעטין דאיסורא אפילו צמחוברין:

אלמא איסור מוקדשין קדים אע"ג דאיסור מוקדשין קדים אתי איסור גיד חילי עליהו שכן איסורו נוהג בבני נח מאן שמעט ליה האי סברא ר' יהודה והא מתניתין דלא כרבי יהודה דקתני נוהג בבהמה ובחיה בירך של ימין ובירך של שמאל האי תנא סבר לה כוותיה בהדא ופליגי עליה בהדא אימור דשמעת ליה לרבי יהודה בטמאה דאיסור לאו קדשים דאיסור כרת מי שמעט ליה אלא הכא במבכרת. עסקינן דברחם קדוש ואי בעית אימא י ולדות קדשים בהויותין הן קדושים אמר רבי חייא בר יוסף לא שנו אלא קדשים הנאכלין אבל קדשים שאינן נאכלין אין איסור גיד נוהג בהן ורבי יוחנן אמר א אחד קדשים הנאכלין ואחד קדשים שאינן נאכלין איסור גיד נוהג בהן אמר רב פפא ולא פליגי כאן להלקותו כאן להעלותו איכא דאמרי אמר רב פפא ולא פליגי כאן לחלצו וכאן להעלותו רב נחמן בר יצחק אמר להעלותו פליגי י דתניא י והקטיר הכהן את הכל המזבחה י לרבות העצמות והגידין והקרנים והמלפים יכול אפילו פרשו ת"ל י ועשית עולותיך הבשר והדם אי בשר ודם יכול יחלוץ גידים ועצמות ויעלה בשר לגבי מזבח ת"ל י והקטיר הכהן את הכל המזבחה הא כיצד מחוברין יעלו פרישו אפילו בראשו של מזבח ירדו י ומאן תנא דשמעת ליה דאמר פרשו ירדו רבי היא דתניא והקטיר הכהן את הכל לרבות העצמות והגידים והקרנים והמלפים ואפילו פרשו והא מה אני מקיים ועשית עולותיך הבשר והדם בפוקעין הא כיצד י עיכולי בשר אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידים ועצמות רבי אומר כתוב אחד אומר והקטיר הכהן את הכל ריבה וכתוב אחד אומר ועשית עולותיך הבשר והדם מיעט הא כיצד מחוברין יעלו פרשו אפילו בראשו של מזבח ירדו ורבנן מחוברין לא איצטריך קרא לרבוויי מידי דהוה אראשה של עולה כי איצטריך קרא לפרשו ורבי מחוברין דהיתירא לא

קדשים החמור איסור גיד הקל מלחול עמו וא"ת והא איסור גיד לרבי יוחנן קדים דלמר (לעיל דף ע: p). תלס חלב מצן תשעה חי דחלצו כחלב צמהה והדר אתא איסור מוקדשין דחמיר וחילי עליה וא"כ לרבי יוחנן מוקדשין נוהגין צגיד מצעי ליה ונראה דלר' יוחנן לא חילי איסור גיד ואיסור חלב עד שיצא לחוץ ממעי אמנו לאויר העולם וכן משמע דצסוף פירקין (לקמן דף ק: p). קאמר רבי יוחנן גופיה כשנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אצב ואיסור חלב ואיסור טרפה צדדי הדדי קאתו אלמא דליכא איסור חל' צמעי אמנו: פרישו ירדו רבי היא דתניא בו'. מימה אמאי מיימי הן צרייתא קמיייתא ונראה דאי לא צרייתא קמיייתא המ"ל דרבנן צצרי שיש לרבות כל מה שזוכל לרבות ואפילו פרשו דאיסורא ולית לן למעוטי אלא פוקעים גרידא שהוא סוף העללה ורבי סבר דרצויה ומיעוטה אית לן לאוקומי צתחלת העללה ולא נמעט כנו כן אלא דבר אחד דהיינו פרשו דאיסורא אצל מחוברים דאיסורא ופרשו דהיתירא יעלו ולהכי מיימי צרייתא קמיייתא דגידים דהיתירא נמי כפרפרו ירדו דומיא דעצמות דהיתירא ועל כרחק רבי היא אלמא לא מרבי רבי כל מה שיכול לרבות דהא אוקי נמי מיעוט צפרשו להרבות אלא ממעטין דאיסורא אפילו צמחוברין:

להיתירא והכי נמי לרבנן לא מרבי כל מה שיכולין להרבות אלא ממעטין דאיסורא אפילו צמחוברין:

גיד הנשה פרק שביעי חולין

א מיי פ"ו מהלכות מעשה הקדשות ה' ד: **יא** ב מיי פ"ז מהלכות כלי המקדש ה' ט: **יב** ג מיי פ"ט מהלכות ספולי המודשין ה' ה:

רבינו גרשום

כי איצטריך קרא לגיד הנשה במחבר. ומותר להקטיר. ורבנן הווא לא מצית אמרת כ"י ממשקה ישראל כ"י. ממשקה ישראל כתב ביחזקאל מן הצאן מן המאמץ ממשקה ישראל ואמרו חכמים מן הצאן ולא מן הפלג בן שנה וחצי והו פלג לשון פלג לא כבש ולא איל אלא בינתים מן המאמץ ממשקה ישראל נסכים ממשקה ישראל מותר לישראל ה"י אין ראוי להקטיר אלא ממותר לישראל. ורבי מדי הדוח אהלב ור"י. כלומר שאין מותר לישראל ואפי"ה מקטיר. חולצו לתפוח. דשן שהיה נאסף ע"ג המזבח והיה עליו עגול כתפוח. ומכבודו האמה. כלומר חל קטן שהיה לשם הולך לנחל קדרון. מעלהו ע"ג האמה. משום שאמר הקריבו נא לפחתך. כלומר שלא יעלה הירך חסר ע"ג המזבח. השקו את התמים בו. כלומר קודם שחיתו שיהא נח הפשיט. דברו בביאים לשון הואי ויעלו כל העם אחריה והעם וגו'. בשילהי דקרא ותבקע האדמה תחתיהם. כלונסות. ט"ו: וכל מי שמתנדב עלה. כלומר עלה של זהב. גרגר. ג'ג'י.

שלש שלמים מכבדו לאמה. פירש בקונטרס דגרסינן טעמא ואשס משום דשלמים נאכלים בכל העיר ומה טיבו צעורה ונראה משום דשוק ומה ניתן לנהיג ששם גיד הנשה שהשוק הוא כרגל ולא ציד כדמנן לקמן בזהרוע (דף קלד:). והס היו רגילין לאכול מתנותיהם צעורה א"י שלמים של צעורה: **בשלשה** מקומות דברו חכמים לשון הואי. אבל היא דתמיד (דף ל). קסדר דאין זה הואי כדמפרש במסכת תמיד (דף משום שאין עניות במקום עשירות: **שלש** מאות כהנים מטבילין פ"ק דצ"ה (דף ד:). מפני מה אמרו וילון טמא מפני שהמשם מתחמם כנגדו והאי פרוכת ליכא למיחש שיחממו מנגדו לאסור ליהנות ממנו ואתמלי מטבילין אותה וליכא למימר דכיון שנארגה היו מטבילין אותה כדלמך צ"י חומר בקדש (תגינה דף כג.). דכלים הנגמרים צעורה כריכין טבילה לקדש דהתם לא מיירי אלא בכלים הנקבלין טומאה דמשום חומר הקדש החמירו להטבילין כאלו נטמאו אבל פרוכת דלא מקבל טומאה לא ועוד דבמסכת שקלים צפרק כל הרוקין (דף יב:). משמע צדיק דפרוכת מקבל טומאה דמן פרוכת שנטמא צאצ הטומאה מטבילין אותה צמון נטמא צולג הטומאה מטבילין אותה צפנים וי"ל דמקבל טומאה לפי שהוא אהל כדלמך צפרק קמא דסוכה (דף יא:). וסכות על הארון כדכ"י ליה מיפק עלייה דארון ומייהו י"ש ספרים דגרסי צפרק קמא דצ"ה (דף ד:). מפני מה וילון אסור וכן גרסינן בהלכות גדולות פירוש מפני מה אסור לעשות וילון מכלאים: **רב**

ברבי צדוק מעשה היה ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה פרוכת דתנן (ר"בן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון הסגן פרוכת עוביה טפח ועל שבעים ושנים נירים נארגת ועל כל נימה ונימה עשרים וארבעה חופין ארכה ארבעים באמה ורחבה עשרים באמה ומשמונים ושתי רבוא נעשת ושתיים עושים בשנה ושלוש מאות כהנים מטבילין אותה: בירך של ימין וברך של שמאל: מתניתין א"ל כרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר אינו נוהג אלא באחת והדעת מכרעת את של ימין איבעיא להו מיפשמ פשיטא ליה לרבי יהודה ומאי דעת דעת תורה או דלמא ספוקי מספקא ליה ומאי דעת דעת נוטה: ג"ת"ש העצמות והגידים והנותר ישרפו לששה עשר והויגן בה הני גידי מאי עבידתייהו אי גידי בשר ליבלינהו ואי דאייתור היינו נותר אלא גידי צואר אי לאו בשר נינהו לישדינהו ואמר רב חסדא לא נצרכא אלא לגיד הנשה ואלביא דרבי יהודה דאמר אינו נוהג אלא באחת אי אמרת בשלמא ספוקי מספקא ליה שפיר אלא אי אמרת מיפשמ פשיטא ליה דהיתירא ליבליה דאיסורא לישדיה אמר רב איקא בר חנינא לעולם אימא לך מיפשמ פשיטא ליה והכא במאי עסקינן כשהוכרו ולבסוף נתערבו רב

האולס גובהו מ' ורחבו כ' ופרוכת פרוסה נגדו ללניעות צעלמא כן שמעתי. וז"ל שאף פרוכת הדביר של מדתו רחבו לרחבו של היכל שהוא כ' אמה וגובהו לגובהו מן העלייה ועד הרצפה: ומשמנים וסאים ירצו. חוטין. לישנא אחרינא ריבית נערות העוסקות בה: **ושלש מאות כהנים מטבילין אותה**. כשהיא נטמאת והיינו לשון הואי דלא צעי כולי האי: **והדעת מרעם**. לקמיה צעי לה: **מפשט פשיטא ליה**. של ימין: **דעם סורה**. כדיליף לקמיה: **דעם נוטה**. לשון ספק אבל נראה במקל"ט שזשפינטי"ר. דתמס הגאבצק עם חצירו כשהוא נותן ימיו לשמאל חצירו וחוצקו ידו מנגע מחוריו עד ירך ימיו: **העלמות והגידין**. של פסח או צפר הנותר ממנו: **ישרפו לששה עשר**. ולא בחמשה עשר דקיימא לן (שם דף כד:). אין שורפין קדשים ציוס טוב. והנך עלמות כשיש בהן מוח קאמר ומפני ששמשו את הנותר דמותו היו כצפר ולפיכך טעוין שריפה כמות עלמנו אבל דלאו צד אכילה אין טעון שריפה דכתיב לא תותירו וגו' (שמות יב) כל דקרינן ציה לא תותירו קרינן ציה תשרפו ואידך לא: גידי צפר. כל גידין הרפין הנפשטים צצפר: **ולילנינהו**. צלילי פסח ולמה מותרין ואי בדאיקרי ואיסור. הא תנא ליה נותר: **אלא גידי צואר**. דקשין כעלמות ודרכן לשייך על כרחו ואורחא דתנא למתנינהו בצנפי נפשיתהו כעלמות: **לשדינהו**. לאשפה כיון דלאו צפר נינהו: **ואמר רב חסדא גרסינן: ואליבא דר' יהודה**. דמסקפא ליה הי אסור והי שרי והלכך על כרחיה משמיר להו ותרוייהו צעי שריפה לכל חד וחד מספקין ליה בהיתירא והוי נותר שפיר משום הכי צעי לשירינהו ולמשפיהו: **שהפירו**. (ב) לאו דווקא: **נעשרנו**. שאין יודעין אחיה ניטל מן הימין ואחיה מן השמאל:

ממשקה ישראל. מקרא הוא צפר יחזקאל שה אחד מן האלף מן המאמץ ממשקה ישראל ולענין קרבנות ונסכיהם כתיב ומפרשין ליה בפסחים צפרק אלו עוצרין מן המותר לישראל אבל גיד הנשה לא וכי רבי קרא פרושו דהיתירא רבי ולא מחוצרין דאיסורא: **מידי דהוה אהלב ורס**. דאסורין לאכול וקריבים לגובהו וכי כתיב מן המותר לישראל למעוטי טרפה אבל מין ט השצר קרב כולו: **מאות צדק**. חלב ורס הוא עיקר הקרבן: **חולצו** (מן הפסוח). חולצו מן הירך ומשליכו לתפוח. צבור האפר שצאמלע המוצח שהיו גורפין האפר תמיד וזו צריין סס וכשהוא רצה מוציאין אותו לחוץ והוא נקרא תפוח כדלקמן בשמעמין: **מרי דיני**. צבל שמועה זו הצין דצריך וכי נאמר לא יאכל המוצח: **שלמים**. שהיך נאכל חולץ הגיד ומכבדו לאמה שצעורה ואינו מזהו לשורפו משום נותר דכי כתיב שרפה צנותר צדכר הראויה לאכילה כתיב כדכתיב (ויקרא יט) יאכל והותר ישרף. וקשה לי ירך של שלמים למה נחתך צעורה והלא נאכל בכל העיר ונראה צעורה דחטאת ואשס גרסינן שהן נאכלין צעורה אי נמי משום חוה ושוק של כהנים והגיד צמכו ורצו אכילתן ודירתן צעורה (ולשכותיהם ששם היו ישינס נקט נמי שלמים: מעלהו. עם הירך כמות שהיא שלמה ואח"כ חולצו צראש המוצח שגנאי הוא להציא ירך מפורעמ למוצח משום הקריבהו נא לפחתך: **שלש מאות כור**. דשן שלש צבור גדול שמסלקין לו מן הגדין ק"י תפוח וכן גבי יקב במסכת ע"ו (דף נה:). דורכין עד העודד כוכבים בגמ ואע"ג שנטול צידו ונותן לתפוח: **גומא**. מילתא צעלמא ולא דווקא דמעולס לא הגיע לשלש מאות כור: **השקו את הסמרי**. כשצאין לשוחטו משקין אותו והוא נוח להפשיט: **גומא**. דלאו כוס של זהב דווקא: **לשון הואי**. לשון הדיוט שאינו מדקדק בדבריו ומנוציא צפיו דבר שאינו ולא שימכו לשקר אלא לא דק: **צממים**. אלמא לא דק. וכן ותצקע הארך דלדוניה דנראה מקול ההמון כאלו היא נצקעמ אשטורי"ר צלע"ו: **בשלושה מקומות כו'**. אבל כוס של זהב דתמיד דווקא הוא דאין עניות במקום עשירות: **גפן**. כמין גפן היה עשוי שקורין טרייל"א שמודלה על הכלונסות: **שלש מאות כהנים**. גומא: **נירין**. לני"ש: **כ"ד חוטין**. מקראי ילפינן במסכת יומא צפרק צה לו כהן גדול (דף עא:). שמוטה כפול עשרים וארבעה: **ארכה מ' ורצנה עשרים**. ארכה לגובהו של פתח אולם ורצנה לרחבו שפתח

תורה אור השלם

1. וישה אחת מן הצאן מן המאמץ ממשקה ישראל למנחה ולעולה ולישקלים לכפר עליהם וגם ארזי אלהים: יחזקאל מה טו
2. על פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על פה הירך עד היום הזה כי יגיע בכף ירך יעקב בגיד הנשה: בראשית לב לג
3. וכי תגשון עור לזבח אין רע וכי תגישו פסח וחלה אין רע הקריבו ונא לפחתך הירך או הירשף פיך אמר ה' מצבות: מלאכי א ח אנה אנהו עלים אחינו המסור את לבבנו לאמר עם גדול ורם מפונן ערים גדולת וביצורת פשמים וגם בני ענקים קרינו שם: דברים א כח
5. ויעלו כל העם אחריי ויקעם מחללים בחללים וישמחו שמחה גדולה ותבקע הארץ בקול: מלכים א א מ

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שהיכו ללא דוקא. י"ב דודאי ממלטו הכורו כן פרש"י בפסחים דף פג:

לעני רש"י

אשטורי"ר [אישטורי"ר]. להודיע. טרייל"א. כרס המוגבה על כלונסות. ליצי"ש. נירם. שושפניש"ר. [שושפניש"ר]. לחשור. לשע.

מוסף רש"י

מן המותר לישראל. מן המותר לאכילת ישראל הצא קרבן (תמורה ט). מן המותר למשקה ישראל יציאו נסכים (תמורת ה). כל קרבנותיהם יצו משקה הראוי לישראל. כל עיקר הפעולה קרייה על שם המשקה. לומר האכילה עם השמיה טהא מן המותר לישראל (יחזקאל טו טו). דעת תורה. דמפרש (לקמן א). היך המיומנת שביך (פסחים טו). דעת נוטה. כלומר מסתמא הכי (טו).

